

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 398/09-28

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 26. januára 2010 v senáte zloženom z predsedu Rudolfa Tkáčika a zo sudcov Jána Auxta a Ľubomíra Dobríka prerokoval sťažnosť A. B., B., zastúpeného advokátom JUDr. J. Č., H., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 25/06 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo A. B. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 25/06 **p o r u š e n é b o l o .**

2. Okresnému súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 25/06 **p r i k a z u j e** konať bez zbytočných prietáhov.

3. A. B. **p r i z n á v a** finančné zadost'učinenie v sume 1 500 € (slovom tisícpäťsto eur), ktoré j e Okresný súd Bratislava I **p o v i n n ý** vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Bratislava I j e **p o v i n n ý** uhradiť A. B. trovy konania v sume 444,03 € (slovom štyristoštyridsaťštyri eur a tri centy) do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu na účet jeho právneho zástupcu advokáta JUDr. J. Č., H.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 398/09-12 zo 16. decembra 2009 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť A. B. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 25/06.

Okresný súd sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním sp. zn. Spr. 3990/09 z 8. januára 2010 doručeným ústavnému súdu 14. januára 2010, v ktorom okrem iného uviedol:

«V danom prípade sa navrhovateľ domáhal vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva manželov.

K priebehu konania (t. j. uvedenie všetkých procesných úkonov vo veci od podania návrhu na začatie konania dosiaľ):

Dňa 24. 02. 2006 bol súdu doručený návrh na začatie konania v právnej veci navrhovateľa: T. Š., proti odporcovi: A. B. Dňa 14. 03. 2006 výzva adresovaná navrhovateľovi. Dňa 14. 03. 2006 súd vyzval navrhovateľa na zaplatenie súdneho poplatku. Dňa 03. 04. 2006 navrhovateľ doručil súdu žiadaný rozvodový rozsudok. Dňa 04. 04. 2006 záznam o zaplatení súdneho poplatku. Dňa 05. 06. 2006 súd vyzval odporcu, aby sa vyjadril k návrhu na začatie konania. Dňa 13. 07. 2006 súd nariadil termín pojednávania na deň 28. november 2006. Dňa 07. 11. 2006 doučené podanie - doplnenie návrhu právneho zástupcu navrhovateľa. Dňa 22. 11. 2006 doručené podanie odporcu. Dňa 28. 11. 2006 doručené ospravedlnenie odporcu. Dňa 28. 11. 2006 faxom doručené lekárske potvrdenie odporcu. Dňa 28. 11. 2006 sa uskutočnilo pojednávanie, na ktorom bolo vyhlásené uznesenie, že termín pojednávania sa odročuje na deň 09. január 2007. Dňa 09. 01. 2007 sa uskutočnilo pojednávanie, na ktorom bolo vyhlásené uznesenie, že termín pojednávania sa odročuje na deň 06. február 2007. Dňa 18. 01. 2007 doručené podanie právneho zástupcu odporcu. Dňa 06. 02. 2007 sa uskutočnilo pojednávanie, na ktorom bolo vyhlásené uznesenie, že termín pojednávania sa odročuje na deň 20. apríl 2007, nakoľko odporca bude mimo územia Slovenskej republiky a na území Slovenskej republiky bude prítomný odo dňa 15. 04. 2007. Dňa 09. 02. 2007 súd uznesením č. k. 11 C 25/2006-4 nariadil znalecké dokazovanie. Dňa 28. 02. 2007 záznam o zaplatení súdneho poplatku. Dňa 15. 03. 2007 vytýčený termín pojednávania na deň 20. 04. 2007. Dňa 10. 04. 2007 doručené podanie právneho zástupcu navrhovateľa. Dňa 11. 04. 2007 doručil súdu právny zástupca odporcu žiadosť o ospravedlnenie neúčasti na pojednávaní. Dňa 20. 04. 2007 sa uskutočnilo pojednávanie, ktoré bolo odročené na neurčito s tým, že bude vo veci nariadené znalecké dokazovanie. Dňa 20. 04. 2007 pokyn na zaslanie spisu znalcovi. Dňa 20. 06. 2007 doručený znalecký posudok. Dňa 19. 07. 2007 pokyn na doručenie znaleckého posudku účastníkom. Dňa 17. 08. 2007 doručené podanie právneho zástupcu odporcu. Dňa 22. 08. 2007 doručené vyjadrenie právneho zástupcu navrhovateľa. Dňa 25. 03. 2008 žiadosť právneho zástupcu odporcu o vytýčenie termínu pojednávania. Dňa 05. 06. 2008 súd zaslal kópiu podania právneho zástupcu navrhovateľa na vyjadrenie súdnemu znalcovi. Dňa 05. 06. 2008 bol vytýčený termín pojednávania na deň 22. 09. 2008. Dňa 08. 09. 2008 doručené podanie

súdneho znalca. Dňa 22. 09. 2008 sa uskutočnilo pojednávanie, na ktorom bolo vyhlásené uznesenie, že termín pojednávania sa odročuje na deň 21. november 2008. Dňa 22. 09. 2008 výzva adresovaná Daňovému úradu B. Dňa 07. 10. 2008 výzva adresovaná Daňovému úradu B. Dňa 09. 10. 2008 doručené podanie Daňového úradu B. Dňa 21. 11. 2008 sa uskutočnilo pojednávanie, na ktorom bolo vyhlásené uznesenie, že termín pojednávania sa odročuje na deň 09. február 2009. Dňa 15. 12. 2008 výzva súdu adresovaná súdnemu znalcovi. Dňa 09. 02. 2009 doručené ospravedlnenie odporcu - neúčast' na pojednávaní z dôvodu predloženia dohody navrhovateľom dňa 06. 02. 2009. Dňa 09. 02. 2008 faxom doručená žiadosť právneho zástupcu navrhovateľa o odročenie termínu pojednávania, doplnené originálom dňa 09. 02. 2009. Dňa 09. 02. 2009 sa uskutočnilo pojednávanie, na ktorom bolo vyhlásené uznesenie, že termín pojednávania sa odročuje na neurčito. Dňa 18. 02. 2009 doručený znalecký posudok. Dňa 02. 04. 2009 bol predmetný spis pridelený novému zákonnému sudcovi. Dňa 29. 07. 2009 súd uznesením, č. k. 11 C 25/2006-293 priznal súdnemu znalcovi znalečné. Dňa 29. 07. 2009 súd vyzval účastníkov konania na vyjadrenie k znaleckému posudku. Dňa 24. 08. 2009 doručené vyjadrenie právneho zástupcu odporcu.

V danom prípade neboli zistené žiadne prekážky postupu konania v súlade s ust. § 107 a nasl. Občianskeho súdneho poriadku.

Tunajší súd v danej veci odo dňa 19. 07. 2007 do 05. 06. 2008, odo dňa 09. 02. 2009 do 29. 07. 2009, odo dňa 9. 07. 2009 do dnešného dňa nevykonal žiadny procesný úkon, čo možno považovať v danej veci za objektívny prieťah, ktorý bol spôsobený predovšetkým vysokým nápadom vecí v oddelení vyššieho súdneho úradníka, zákonného sudcu ako aj nedostatočným personálnym obsadením sudcov na civilnom úseku tunajšieho súdu. Vzhľadom na vysoký nápad v oddelení „11 C“ a pretrvávajúci veľký počet nevybavených vecí v oddelení 11 C sa jednotlivé časové úseky medzi úkonmi sudkyne a vyšších súdnych úradníkov predĺžili.

V danom prípade prieťahy v konaní neboli spôsobené účastníkom konania na strane navrhovateľa. Avšak možno konštatovať, že prieťahy boli spôsobené tak zo strany súdu ako aj zo strany účastníka konania na strane odporcu, a to neúčast'ou na niektorých termínoch pojednávania.

Zároveň si Vám dovoľujem oznámiť, že som pristúpil k sledovaniu veci a požiadal som zákonnú sudkyňu o konanie vo veci tak, aby k ďalším prieťahom v konaní nedochádzalo. Nakoľko zaťaženosť súdneho oddelenia resp. jednotlivých obchodných sudcov nemôže byť dôvodom na porušenie práva účastníka konania garantovaného v čl. 48 ods. 2 Ústavy SR, mám za to, že predmetné konanie je poznačené zbytočnými prieťahmi avšak objektívneho charakteru.

V prípade, že Ústavný súd Slovenskej republiky dospeje, že bolo porušené právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, aby bolo vzaté do úvahy, že zákonná sudkyňa subjektívnym konaním nezavinila vznik prieťahov v konaní a tento bol čiastočne spôsobený aj navrhovateľom. S poukazom na uvedené objektívne dôvody, za ktorých došlo k prieťahu v konaní prosím Ústavný súd Slovenskej republiky, aby uvedené skutočnosti pri rozhodovaní o priznaní finančného zadosťučinenia vzal do úvahy a nepriznal mu finančné zadosťučinenie v plnej výške.

Konečné rozhodnutie ponechávam na zváženie Ústavnému súdu Slovenskej republiky.»

Obdobné procesné úkony, ktoré označil okresný súd vo svojom vyjadrení, zistil aj ústavný súd z obsahu spisu okresného súdu.

Právny zástupca sťažovateľa sa k vyjadreniu okresného súdu vyjadril podaním z 19. januára 2010, v ktorom zotrval na svojom predchádzajúcom vyjadrení.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú

Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov, a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov“ (napr. IV. ÚS 59/03), pričom „tento účel možno dosiahnuť zásadne až právoplatným rozhodnutím. Nepostačuje, že štátny orgán vo veci koná“ (I. ÚS 76/03, II. ÚS 157/02). K vytvoreniu „stavu právnej istoty preto dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu“ (napr. III. ÚS 127/03).

Preto je základnou povinnosťou súdu a sudcu zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého akonáhle sa konanie začalo, postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len

z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) ústavný súd zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Ústavný súd (obdobne ako Európsky súd pre ľudské práva) pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa.

1. Predmetom konania pred okresným súdom je nárok sťažovateľa na vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Ústavný súd konštatuje, že takéto spory sú síce svojou povahou náročnejšie na dokazovanie, pretože treba zistiť okruh veci patriacich do zaniknutého bezpodielového spoluvlastníctva účastníkov konania, ale aj ich hodnotu ku dňu zániku a zohľadniť aj viacero skutočností, ktoré vyplývajú z § 150 Občianskeho zákonníka, najmä pokiaľ ide o komplexnosť vyporiadania tohto majetkového spoločenstva, ale na druhej strane však ide o konanie, ktoré nie je právne zložitú. Uplatňovanie tejto úpravy je stabilizované v rozsiahlej judikatúre všeobecných súdov, ktorá obsahuje aj jednoznačnú metodiku postupu a prerokovania takých majetkových sporov. Okresný súd vo svojom vyjadrení tiež neuviedol, že by v danom prípade bol doterajší priebeh konania ovplyvnený zložitou tejto veci.

2. Správanie sťažovateľa ako účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd zistil, že sťažovateľ bol v konaní veľmi aktívny, žiadal okresný súd, aby vo veci konal, a podal i sťažnosť na priet'ahy v konaní.

Zo spisu okresného súdu síce vyplýva, že sťažovateľ podal aj návrh na mimosúdne urovnanie sporu 9. januára 2007 a že okresný súd musel odročiť na žiadosť účastníkov aj

pojednávane určené na 9. február 2009, ale tieto skutočnosti nemali podľa ústavného súdu výrazný vplyv na doterajšiu dĺžku tohto konania. Obdobne nemala na priebeh konania vplyv jedna neúčasť sťažovateľa na pojednávaní 28. novembra 2006 (ospravedlnil sa z dôvodu, že bol hospitalizovaný v zdravotníckom zariadení). Okresný súd vo svojom vyjadrení síce uviedol, že vznik priesťahov bol čiastočne spôsobený sťažovateľom - jeho neprítomnosťou na pojednávaniach, avšak tieto neúčasti vôbec nekonkretizoval, preto jeho námietku ústavný súd po preskúmaní spisu neakceptoval.

3. Pri hodnotení doterajšieho postupu okresného súdu v namietanom konaní poukazuje ústavný súd na to, že i keď okresný súd nariadil viaceré pojednávania a tiež znalecké dokazovanie, sám však vo svojom vyjadrení priznal, že *„od 19. 07. 2007 do 05. 06. 2008, odo dňa 09. 02. 2009 do 29. 07. 2009, odo dňa 9. 07. 2009 do dnešného dňa nevykonal žiadny procesný úkon“*. Toto obdobie spolu 22 mesiacov preto ústavný súd vyhodnotil ako obdobie nečinnosti okresného súdu, ktoré malo nepriaznivý vplyv na doterajší priebeh konania a na vznik zbytočných priesťahov v ňom.

Vyjadrenie okresného súdu, v ktorom poukázal na nedostatočné obsadenie súdu, ústavný súd nemohol akceptovať, pretože v súlade s ustálenou judikatúrou (napr. I. ÚS 35/03, I. ÚS 179/03) nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadaval o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôže byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných priesťahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné priesťahy v konaní.

Je vecou štátu a organizácie súdov, aby v situácii, keď tomu nebráni žiadna zákonná prekážka, nedochádzalo k zbytočným priesťahom v konaní (napr. I. ÚS 64/00, II. ÚS 4/03).

Uvedený postup okresného súdu nesvedčí o tom, že by svoju činnosť organizoval v súlade s povinnosťou uloženou mu § 100 ods. 1 OSP tak, aby bola vec čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Vychádzajúc z uvedeného dospel ústavný súd k názoru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní, ktoré je na ňom vedené pod sp. zn. 11 C 25/06, došlo k zbytočným priesťahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Pretože ústavný súd zistil porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priesťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru okresným súdom, prikázal mu, aby vo veci konal a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza sťažovateľ domáhajúci sa rozhodnutia súdu vo svojej veci.

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie“.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ v sťažnosti žiadal aj o priznanie finančného zadosťučinenia v sume 6 500 € z dôvodov uvedených vo svojej sťažnosti. Poukázal najmä na to, že „*nečinnosť okresného súdu a priesťahy v konaní okrem podstatnej miery právnej neistoty*“ mu „*spôsobujú ujmu nemožnosti disponovať so svojím vlastníctvom*“.

Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie primeraného finančného zadosťučinenia (napr. I. ÚS 15/02, IV. ÚS 84/02).

Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania okresného súdu, ktoré je na ňom vedené pod sp. zn. 11 C 25/06 (takmer štyri roky), berúc do úvahy konkrétne okolnosti prípadu, ako aj skutočnosť, že konanie vo veci nebolo do rozhodnutia ústavného súdu právoplatne skončené, ústavný súd považoval priznanie sumy 1 500 € za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátom JUDr. J. Č. Sťažovateľ si uplatnil trovy konania za tri úkony právnej pomoci v sume 444,03 €, ktoré aj bližšie špecifikoval.

Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania zistil, že uplatnená náhrada trov konania nepresahuje sumu vypočítanú ústavným súdom podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), teda neodporuje vyhláške, a preto sťažovateľovi priznal požadovanú sumu 444,03 €.

Úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. januára 2010